

ΖΑΚΥΝΘΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΣΑΚΑΣΙΑΝΟΥ

ΕΤΟΣ Β'.

§

ΙΟΥΛΙΟΣ 1876.

§

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΙΕ'.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΥΠΟ ΤΟΥ

ΚΟΜΗΤΟΣ ΜΑΡΚΕΛΛΟΥ (*)

II

Κωνσταντινούπολις 16 'Ιουλίου 1816.

Ἡ παρὰ τῷ Σουλτάνῳ ἀκρόασις

Ἡ ἡὺς προλαμβάνει, ἡ ἡμέρα ἀναγγέλλεται λαμπρά. Ἡ Κωνσταντινούπολις ἐγείρεται· αἱ ἐν τῷ λιμένι μυριοπληθεῖς

* Περὶ τοῦτου ἔγραφον ἄλλοτε ταῦτα: Διακεκριμένος Ἑλληνιστὴς ἦν ὁ κόμης Μάρκελλος, ὅστις γεννηθεὶς τῷ 1793 ἀτίθανε τῷ 1865. Ἦτο πολὺ φίλος τῶν Ἑλλήνων, πε-

φωναὶ ἀναμείγνυνται μετὰ τῶν ἀσμάτων τῶν μουεζίνιδων προσκαλούντων τοὺς πιστοὺς εἰς προσευχὴν· αἱ φωναὶ τῶν οἰκιακῶν κίρκων καθημένων ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν κυπαρίσσεων, ἐνοῦνται μετὰ τῶν γοερῶν τόνων τῶν ἐν ταῖς νεκροταφείois κεκρυμμένων τρυγῶνων. Ὁ ἥλιος φαίνεται ὑπεράνω τοῦ ὄρους Ὀλύμπου καὶ φωτίζει διὰ τῶν πρώτων αὐτοῦ ἀκτίνων τὴν Προποντίδα, τὸ Σεράγιον καὶ τὸ μέγαρον τῆς Γαλλικῆς πρεσβείας. Θελοῦν προσιπαθῆσαι νὰ περιγράψω ἐνταῦθα τὴν μεγάλην ταύτην πομπὴν τῶν ἀκροάσεων, τοσοῦτον νέαν καὶ τοσοῦτον παράδοξον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν.

ρηγήθη πολλὰ μέρη καὶ ἔγραψε πολλὰ συγγράμματα περὶ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος καὶ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων.» Εφ. Πανόπης ἀριθ. 259.

Τετρακόσιοι γενίτσαροι ὠπλισμένοι διὰ λευκῶν ράβδων προσερχομένων αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ πρέσβως, φέροντες ἐπὶ κεφαλῇ τὸ πομπῶδες κράνος, ἐπὶ δὲ τῶν ὤμων τὸ μακρὸν καὶ λευκὸν σάγιον ράσον, ἐν δυσὶ τεταγμένοι γραμμαῖς ἤνοιγον τὴν ὁδόν. Ὁ συνταγματάρχης αὐτῶν (tsorbadgi) ἤκολούθει ἐφιππος ἔχων παρ' αὐτῷ ἐν ἀξιοματικὸν καὶ τὸν ἀρχηγὸν τῶν ὑδροφόρων (Saka—Baschi), οὗτινος ἡ χαλκὴν στολὴν κεκοσμημένη δι' ἀργυρῶν κλειδῶν ὁμοιάζει στολὴν πλῆρην κωδῶνων. Ἀκολουθῶς εἶποντο: τριάκοντα εἴς ὑπηρεταί, ἐνδεδυμένοι τὴν ἀνατολικήν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὴν πολωνικὴν στολήν. Οἱ tschokadars οὗτοι εἰσὶν ἐνδεδυμένοι ἐσθῆτα μακρὰν καὶ ἐρυθρὰν ἐσφιγμένην περὶ τὴν ὀσφύν, καὶ φέρουσιν ἐπὶ κεφαλῇ κάλυμμα ἐκ μελαίνης σισύρας· ἡ ἀκολουθία τῆς γαλλικῆς πρεσβείας ὠπλισμένη διὰ δοράτων, ἐπὶ κεφαλῇ δώδεκα ἀκολουθοῦν ἐνδεδυμένων δι' ἐπεσθῶν χρυτῶν ἢ ἀλουρῶν, ἡ οἰκογένεια τοῦ πρέσβως, τῆς ὁποίας προηγείτο ἡ ἐν τῷ γαλλικῷ στόλῳ στρατιωτικὴ μουσική· ὁ θαλαμηπόλος τοῦ Σουλτάνου, ὅστις προὔπηντησε τὸν πρεσβευτὴν ἐν Δαρδανελίαις· ἐφιππος φέρων μηλωτὴν κεκοσμημένην διὰ χρυσῶν καὶ περιερραμένην διὰ μελαίνης ἀλωπεκῆς. Μετ' αὐτοὺς ἤρχοντο εἴς σωματοφύλακες φέροντες ἐρυθρὰ καὶ κυρτὰ καλύμματα· ἡ τιμὴ αὐτῆς ἐδόθη ντῶ· πρέσβει ὡς φέροντι τὸν τίτλον ὑπάσπιστου (banveri) τῆς Α. Ὑψηλότητος. Οἱ Γάλλοι διερχόμενοι καὶ οἱ γραμματεῖς ἤκολούθουν τοὺς πρεσβείας φέρον· ἐν κεχρυσασμένη θήκῃ τὴν πρὸς τὸν Σουλτάνον ἐπιστολὴν τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας· ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶχε διακοινωθῆ προηγουμένης τῷ μεγάλῳ βεζύρῃ ἐν ἐπισήμῳ ἀκροάσει προηγηθείσῃ ταύτης καὶ γενομένη μετὰ τῆς αὐτῆς πομπῆς. Κατόπιν ὧν τούτων ἤρχετο ὁ πρέσβυς ἐφιππος ἀκολουθούμενος ὑπὸ δύο πεζῶν στρατιωτῶν, ἐκ δεξιῶν μὲν ἔχων τοὺς ἀξιοματικούς τοῦ

Γαλλικοῦ ναυτικοῦ, καὶ ἐξ εὐωνύμων τῶν ἀκολουθῶν τῆς πρεσβείας· ἐπὶ τέλους οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐγκατεστημένοι γάλλοι ἔμποροι προηγουμένου ἀντιπροσώπου αὐτῶν.

Ἀφ' οὗ ἡ συνοδεία αὕτη διήλθεν αὐτῶν τὸ Πέριχ διὰ μέσου ἀπείρου πλοίου θεατῶν ἐφθασεν εἰς Τοπ-χανέ ἐν τῇ περιέμενε τὸν πρεσβευτὴν τὸ ἀκάτιον τοῦ tschaouch—bachi, εἰς δ' ἀμέσως ἐπὶ στήθεσιν τὸ ἀκάτιον τοῦ πρέσβως κατετάρακτον προσπορεύετο φέρον τῆς πρώτης τὴν λευκὴν σημαίαν, ἡτοῦ ἔχαιρετὰ διὰ τριῶν ζητωκραυγῶν περ τοῦ βασιλέως, ὑπὸ τοῦ πληρώματος τοῦ ὅλων τῶν ἐν τῷ ὄρμῳ ἠγχυροσθέντων γαλλικῶν πλοίων, αἵτινα πρὸς τὴν αὐτοῦ ἦσαν σημαυστολόιστα. Τὸ ἀπὸ Πέριχ μέχρι Κωνσταντινουπόλεως διάστημα εἶναι βραχὺ· μόλις ἀποβιβασθέντος τοῦ πρέσβως ἐπὶ τῆς ἐτέρας ὁδοῦ, ὁ tschaouch-bachi ὑπεδέξατο αὐτὸν ἔχων τὴν θέσιν τοῦ μεγάλου ταγματάρχου. Ὁ μέγιστάν οὗτος ὠδήγησε μέρος τῆς συνοδείας εἰς παρακειμένην περίπτερον (Kiosh) ἐνθα προσήνευχθησαν ἡμῖν ὁ καφφές, ἡ καπνοπύριον καὶ διάφορα γλυκύσματα, αἵτινα ἀνένην ὠθησαν μέχρις οὗ ἔφερον τοὺς ἐκατὸν εἴκοσιν ἵππους ἐκ τοῦ βασιλικοῦ στάου καὶ ἐκάνονισαν τὴν τάξιν τῆς πρεσβείας. Τότε διηυθύνθημεν μέχρι τοῦ σταυροῦ ἐφιπποὶ ὁ tschaouch-bachi δὲ ἐδέχθη νὰ πορεύηται ἐν τῇ αὐτῇ γραμμῇ μετὰ τοῦ πρέσβως, ἀλλὰ παρεχώρησε ταύτην αὐτῷ. Πρὸ τοῦ tschaouch-bachi ἐπορεύοντο δώδεκα ἵπποι ἐπιστρωμένοι, οὓς ὠδήγουν δώδεκα βασιλικοὶ ἵπποκόμοι· εἴτα ἤρχοντο οἱ ἀλλοιοὶ τοῦ πρέσβως, ὁ εἰς φέρων τὴν ράβδον τῆς δικαιοσύνης, ὁ ἕτερος τὸν μανδύαν αὐτοῦ καὶ ὁ τρίτος τὸν σφάκετον· πολυάριθμος φυλακὴ ἐφιππων προηγείτο ἀπάσης τῆς συνοδείας.

Φθάσαντες εἰς τὸ μέγαρον τοῦ μεγάλου βεζύρου ἀνεπαύθημεν ὀλίγον διαλείποντες διήρχετο ὁ τοποτηρητής οὗτος τοῦ

αύτους ἀκολουθῶς δὲ εἰσῆλθομεν με-
τὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ εἰς τὴν πρῶ-
την αὐλὴν τοῦ σεραγίου διὰ τῆς βα-
σιλικῆς θύρας· ἡ αὐλὴ αὕτη εἶναι εὐ-
μενὴ περιουσιζομένη ὑπὸ τῶν ὥριο-
μένων δένδρων καὶ περικλείει τὸ τέμε-
νος, ὅπερ ἄλλοτε ἦν ναὸς τῆς ἀγίας
Μαρίας, τὸ νομισματοκοπεῖον καὶ τὴν
ἐπιτοήκην περιέχουσιν ὅπλα τῶν ἀρ-
μάτων ἢ δευτέρα αὐλὴ εἶναι οὐγ' ἔτι-
στον εὐρεῖται. Τὸν πρεσβευτὴν ὑπεδέξατο
ἐκ τῶν μεγάλων ἀξιωματικῶν τοῦ κρά-
τους καὶ ὁ Ἕλλην διερμηνεὺς τῆς Πύ-
λης. Ἀκολουθῶς ὠδηγήθημεν πρὸς τὸ
μέρος τῶν γενίτσων ἵνα παριστῶμεν
ἐκ τῶν γεῦμα αὐτῶν. Δι' ἐνὸς νεύμα-
τος οἱ ἀπληστοὶ οὗτοι στρατιῶται ἐρ-
ρήθησαν ἐπὶ τῶν περιεχόντων τὸ πι-
λὸν ἀφ' ἑκείνου τῆς ὁρύξης ὁ σωρὸς ἐξη-
ρανίσθη, ὁ δὲ πρέσβυς ὠδηγήθη εἰς τὴν
αἴθουσαν τοῦ διβανίου ὅπως, ἀφ' οὗ
παρεστήρῃς τὴν ἀφρονίαν μετ' ἧς ἡ
Πύλη τρέφει τὸν στρατὸν, ἴδῃ ἐπίσης
πόσον μισθὸν παρέχει αὐτῷ καὶ πῶς
ἀποδίδει τὴν δικαιοσύνην τοῖς ὑπηκό-
ις αὐτῆς. Ἐν τῷ βᾶθει τῆς αἰθούσης
ταύτης ἐκλήθητο ὁ μέγας βεζύρης ἐπὶ
ἀνακλίντρον (sofa) ὑπὸ μικρὸν κυκλι-
δωτὴν παράθυρον, δι' οὗ παρὼν ἀλλ'
ἀόρατος ὁ Σουλτάνος ἦλθεν ὅπως ἴδῃ
ἐπὶ μακρὸν καὶ μετὰ προσοχῆς τὴν συν-
έλευσιν. Πρὸς τ' ἀριστερὰ τοῦ βεζύ-
ρου ἦσαν οἱ δύο cadiles Kers δηλα-
δὴ οἱ κριταὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ Ῥω-
μυλίας· περαιτέρω ὁ ὑπουργὸς τῶν οἰ-
κονομικῶν (defterdar—effendi) καὶ ὁ
ὑποκαγκελλάριος (Beylihtchi—effendi)
τοῦ Κράτους. Πρὸς τὰ δεξιὰ ὁ σφα-
γιδοφύλαξ (nischandgi), ὅστις ἦν τότε
ὁ Χαλὲτ ἐφένδης, ἀρχαῖος πρέσβυς ἐν
Παρίσις καὶ ἤδη εὐνοούμενος τοῦ σουλ-
τάνου, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ πρέσβυς τῆς
Γαλλίας καθήμενος, ἡ δὲ συνοδεία αὐ-
τοῦ ἱστατο ὁρθῇ. Κατὰ τὴν στιγμὴν
ταύτην ἐξέθετέ τις δίκην, συζητῶν ἅ-
μα καὶ συνηγορῶν ὑπὲρ αὐτοῦ, ὁ δὲ

βεζύρης ἐδίκασεν ἐντὸς λεπτῶν τινῶν.
Ἀλλ' ἤδη δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἐπανα-
λάβω μετὰ τοῦ la Fontaine. 1)
Plût à Dieu qu' on réglât ainsi
[tous les procès!
Que des Turcs en cela l' on suivît
[la méthode!
Le simple sens commun nous tien-
[drait lieu de code!

Μεταβάντες παρευθὺς ἐκ τῆς δικαιο-
σύνης εἰς τὰ οἰκονομικὰ ἤρξαντο τῆς
μισθοδοσίας. Δεκατέσσαρα ἑκατομύρια
τουρκικῶν γροσίων ἦτοι δώδεκα περί-
που ἑκατομύρια φράγκα ἐμετρήθησαν
καὶ ἐτέθησαν εἰς πουργεῖα περιέχοντα
πεντακόσια γροσία ἕκαστον. Ἡ ἐργα-
σία αὕτη διήρκεσε πέντε σχεδὸν ὥρες.
Ὁ μέγας βεζύρης καὶ ὁ πρέσβυς δὲν
μετεκινήθησαν· τινὲς τῶν παρευρεθέντων
μόνον ἀνεχώρησαν, καὶ ἐγὼ πολλάκις
ὑπεξέφυγον τοῦ διβανίου ὅπως ὑπὸ τὴν
σκιάν τῶν κυπαρίστων τοῦ παλατίου
ζητήσω τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ὁρσόν.
Ἀφ' οὗ ὁ μισθὸς ἐνὸς τάγματος (δρατᾶ) ὑ-
πελογίσθη, προσεκλήθη δι' ἐκφωνήσεως τοῦ
ἀριθμοῦ αὐτοῦ ὄντες ἐνὸς τῶν 196
ταγμάτων. 2)

Παρευθὺς ὤρμησαν ἀτάκτως τρέχον-
τες εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ διβανίου· ἕ-
καστος γενίτσαρος φέρων ἐπὶ τοῦ ὤμου του
τὸ πουργεῖον διήρχετο βραδέως ἐμ-
προσθεν ἡμῶν ὅπως δῆθεν δείξῃ εἰς
ἡμᾶς τὰ ἀπειρα πλούτη τοῦ κράτους.
Ὁ ἐξηκοστὸς πέμπτος δρατᾶς δὲν προσ-
εκλήθη διότι δὲν ὑπάρχει πλέον, ὁ δὲ
ἀριθμὸς αὐτοῦ ἔμενε κενὸς ἀφ' οὗ στρα-
τιώτης τις τοῦ τάγματος τούτου ἐρ-
ράπισε Ὄσμᾶν τὸν B. κατὰ τὴν στά-
σιν τοῦ 1623 εἶναι δὲ ἐπιβεβλημένον εἰς
ἕκαστον γενίτσαρον ν' ἀναθεματίζῃ τὸ

1) La Fontaine, Fable XXI. liv 1.

2) Οἱ δρατᾶδες (τάγματα) τῶν γενιτσῶν
διηρῶντο εἰς ὀκτάδες (συντάξεις) καὶ ἡ διαί-
ρεσις αὕτη ἀνωστή· ἤδη τοῖς ἀνατολίταις φέ-
ρεται μόνον διὰ μνήμης, διότι σήμερ' οὐτε
συντάξεις, οὔτε τάγματα, οὔτε γενίτσαροι. Τα
τουρκικὰ πράγματα βελτιώθησαν;

τάγμα τοῦτο ἐν ἐκάστῃ ἐσπερινῇ προ-
ευχῇ. Ἡ μισθοδοσία ἐπεραιώθη θορυ-
βῶδως, τὸ δὲ γεῦμα ἤρξατο θορυβωδέ-
στερον. Ἐτρώγον ἐπὶ μικρῶν τραπεζῶν.
Ἐν τῇ πρώτῃ ἐκάθισεν ὁ πρέσβυς, ὁ
μέγας βεζήρης καὶ ὁ διερμηνεύς τῆς
Πύλης, ὅστις ὀφείλει νὰ μεταφράζῃ τοὺς
λόγους αὐτῶν. Μᾶς ἔφερον ἐν μετ' ἄλ-
λο πολλὰ φαγητὰ λίαν πεποικιλμένα
ἐντὺς κχσιτερίων πινακιδίων ἢ ἔλλειψις
περονίων κατ' ἀρχὰς μᾶς δυσηρέστησε.
Ἐγελάσαμεν τὴν πρωΐαν διὰ τὴν ἀδε-
ξιότητα μεθ' ἧς ὑπηρετοῦν τὸν θαλα-
μηπόλον καὶ τὸν ἀρχηγὸν τῶν γενιτσάρων
παρκαθημένους ἐν τῇ τραπέζῃ τοῦ
πρέσβεως. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖναι ἐγέλων διὰ
τὴν ἀδεξιότητα τῶν πρὸς χορῶν τῶν
δακτύλων. Τὰ πῖτα ἦσαν ἑτοιμα ἐν
τοῖς αὐτοκρατορικῇ μαγειρείοις, ἀλλὰ
τὰ πάντα ἐφαίντο ἡμῖν ἀηδῆ. Τὰ
ποτὰ ἦσαν μελίρριχτον καὶ ὕδωρ προσ-
ἔφερον ἐπίστε φαγητὰ εἰς τοὺς ἀπειρα-
ρίθμους ὑπηρετάς, οἵτινες μᾶς ἤκολού-
θουν καὶ εἰς τοὺς ξένους ὧν πλήρης
ἦν ἡ αἴθουσα· ἀλλὰ τὰ φαγητὰ ταῦτα
ἦσαν ἀνακραινωμένα ἐξ ὅλων τῶν εἰ-
δῶν. Ἡ ἀταξία καὶ ἡ σύγχυσις ἐπα-
ύλευον ὑπὸ τοῦ θόλου τοῦ βασιλι-
κοῦ παλατίου. Ἡ τραπέζα διήρκεσεν
20 λεπτά. Ἀκούσθως ὠδηγήθημεν εἰς
αἴθουσαν ἐνθα ἐδόθη ἡμῖν ἡ στολὴ
μεθ' ἧς ἔπρεπε νὰ πικνουπασθῶμεν εἰς
τὸν Σουλτάνον· ἡ στολὴ συνίστατο ἐκ μα-
κρῆς ἐσθῆτος κεκαλυμμένης διὰ μακρῆς
ἀλωπεκῆς καὶ λευκοῦκτιδος (κακοῦμι) καὶ
ἐρυθρᾶς χλαίνης καὶ οὕτω κατεστημεν
σεβαστοὶ· ἐδεδυμένοι τὰ ἀνατολικά ταῦ-
τα ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα μᾶς μετεμύρ-
φωσεν, μετέβημεν εἰς τὸν τρίτον τοῦ
παλατίου περίβολον εἶθα δύο θαλαμη-
πόλοι ἐκράτησαν ἡμᾶς ἀπὸ τῶν χει-
ρῶν, ἀπὸ φόβον ἐπιβουλῆς ἢ ἐκ δείγ-
ματος τιμῆς· ἀγνοῶ, ἀλλὰ δὲν δύνα-
μαι νὰ παραπονεθῶ περὶ τῶν ἀκολού-
θων μου· ἐφαίνοντο ὅτι μὲ ἐκράτουν
μόνον δι' ἐπίδειξιν καὶ δὲν ἤθελον πο-
σῶς νὰ μὲ στενοχωρήτωσι. Βλέποντες

τεμάχιον χάρτου γεγραμμένου ἐντὺς
τοῦ πύλου μου ἐνόησαν ὅτι ἤμην προ-
ωρισμένος ὅπως βοηθῶ τὴν μνήμην τοῦ
πρέσβεως εἰ τυχὸν διεκόπτετο ἐκ-
φωνῶν τὸν λόγον· καὶ μὲ ὠδήγουν ὁ-
πομειδιῶντες ὀπισθεν αὐτοῦ. Διήλθομεν
ἡσύχως τὴν τρίτην αὐλὴν καὶ τὸ περὶ
βόλιον τοῦ παλατίου διὰ μέσου δύο
γραμμῶν ἀκολουθῶν λευκῶν καὶ μαύ-
ρων οἵτινες ἰστάμενοι ἄφωνοι, ἦσαν ἐν-
δεδυμένοι τὰς μακρὰς ἐρυθρὰς ἢ κιτρί-
νας ἐσθῆτας. Ἐν τῇ βόλῃ τῆς αὐλῆς ταύ-
της ἐβλεπέ τις τὰς κιγκλιδοθυρίδας
τοῦ γυναικωνιτίδος (χαρμείου), τὰ λου-
τρά καὶ τὴν κατοικίαν τῶν γυναικῶν
τοῦ παλατίου· εὐνοῦχοι λευκοὶ κραταβν-
τες ράβδους ἐμπόδιζον τὴν εἰσοδὸν τοῦ
πλήθους εἰς τὰ βασιλικά δωμάτια. Ἡ
αἴθουσα τῆς ἀκρόατος εἶναι μικρὰ καὶ
σκοτεινὴ· τὸ μυστηριώδες τοῦτο σκότος
ἐπιβάλλει σέβας. Ὁ Μαχμουτ ἐκάθητο
ἐπὶ θρόνου ὑποδασταζομένου ὑπὸ τεσ-
σάρων σταλῶν ἐπικεκοσμημένων διὰ
μαργάρων. Ἦκουσε τὸν γαλλικὸν λόγον
θωπεύων διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὴν
μακρὴν γενειάδα του. Εἶτα ἀπήντησε
μετὰ ταχύτητος καὶ θάρρους παραβαί-
νων οὕτω τὴν ἐθιμοταξίαν ἀπαιτοῦσαν
νὰ μὴ βαλῇ ὁ Σουλτάνος. Ἡ ἀπάντη-
σις ἐλέγη τουρκετικῇ ὁ δὲ διερμηνεύς
μετέφρασεν αὐτὴν εἰς τὴν γαλλικὴν. Με-
τὰ τοὺς δύο τούτους λόγους καὶ τιναν
ἄλλων λόγων ἀνταλαχθέντων περὶ τῆς
ὕψεως τοῦ Σουλτάνου καὶ τῆς τοῦ
αὐτοκράτορος τῆς Γαλλίας ἡπεσφύθημεν
ὀπισθοποροῦντες.

Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἴδωμεν ἐκ νέου ἐν
ταῖς αὐλαῖς τοῦ παλατίου τοὺς εἰκοσάκις
χιλίους γενιτσάρους φέροντας τὰ πουργ-
εῖα των, τὸν μέγαν βεζήρη καὶ τὴν
συνοδείαν του κατόπιν διέβημεν τὴν
πλατεῖαν τῆς Ἀγ. Σοφίας διὰ μέσου
τοῦ συνωθουμένου πλήθους. Αἱ ὀθωμανί-
δες πολυάριθμοι ἰστάμεναι ἐπὶ ὑψωμά-
των ἢ ἐκ τῶν ἀλαζῶν νῦχαριστοῦντο
ἐπὶ τῇ ὄψει ἡμῶν. Ἐπεστρέψαμεν εἰς
τοῦτο μετὰ τῆς αὐτῆς τάξεως μεθ'

καὶ τὴν πρωΐαν, ἀλλ' ὑπ' ἄλλην στολὴν αἱ μηλωταὶ ἐκάλυπτον τὰ ἐνδύματα ἡμῶν μέχρι ποδῶν, ἐφαίνοντο δὲ μόνον τὰ ὑποδήματα καὶ ὁ γαλλικὸς τρίγωνος πῖλος. Πάντες ἐμειδίον βλέποντες ἡμᾶς. Ἡ μηλωτὴ τοῦ πρέσβους ἦν ἐκ λίαν πλουσίας σιτύρας. Τρεῖς κομψότατοι ἵπποι, αἵτινες εἶχον φέρει ἡμᾶς τὴν πρωΐαν εἰς τὸ παλάτιον κεκοσμημένοι διὰ κεχρυσωμένων ἐπιστρωμάτων ἐδωρήθησαν ἡμῖν ἐκ μέρους τοῦ μεγάλου βεζίρου. Οὕτως ἐλαβε πέρας ἡ θεατρικὴ αὕτη παράστασις διαρκέσασα δωδεκα ὥρας.

Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι ἐπαινῶν τὴν ὀθωμανικὴν μεγαλοδορίαν, ἐλησμόνησα νὰ ὁμιλήσω περὶ τῆς ἡμετέρας. Πρὸ τῆς ἀκροάσεως ἐπεμψαμεν εἰς τὸ παλάτιον τὰ δῶρα ἅτινα ἐφάρμαζεν ἐκ τῆς Γαλλίας· ἦσαν πλούσια προϊόντα τῆς βιομηχανίας ἡμῶν. Ὅπλα ἐκ τοῦ ἐργαστασίου τῆς Βερσαλλίας, πορσελλάναι ἐκ τῆς πόλεως Sevres, πλατέα κάτοπτρα, χρυστάλλινα κοσμήματα, πολυτίμα ἐριούχα· πάντα τούτα ἐπέστειραν τὰς ἐπιδοκιμησάσας καὶ τὰς εὐχαριστίαις τοῦ Μαχμούτ, ὅστις ἤθελε νὰ ἰδῇ τὰ ἡμέτερα δῶρα μᾶλλον ὥς φρόν ἢ ὥς δαίγμα φιλίας.

Τινὲς τῶν γυναικῶν τῶν πρέσβειων ἐν διαφόροις ἐποχαῖς ἀπὸ ἡμίσεως αἰῶνος ἐπεθύμησαν νὰ παρενθῶσιν εἰς ταύτην τὴν ἀκρόασιν τοῦ Σουλτάνου καὶ πολλοὶ σύζυγοι ὑποχωροῦντες εἰς τὴν ἰδιοτροπίαν ταύτην, ἐπέτρεψαν εἰς τὰς συζύγους αὐτῶν νὰ τοὺς ἀκολουθήσωσι ἐνδεδυμένοι στρατιωτικὴν στολὴν. Ἀναφέρεται ὅτι πορευομένης ποτὲ ὁ τε Σουλτάνος καὶ οἱ ὑπουργοὶ ὑπὸ μουσικῆς ἀστυνομίας περὶ τῆς παρουσίας γυναικὸς τινος ἐν τῇ συνθεαίᾳ τοῦ πρέσβους ἐδιπλασίασαν τὰς πρὸς τὸν νεοφάνη τοῦτον ὑπασπιστὴν φιλοφρονήσεις καὶ παρεσκεύασαν δι' αὐτὸν μηλωτάς καὶ κομψωτέρας καὶ πλουσιωτέρας· ἀλλ' ἡ ἀυστηρότης τῶν ὀθωμανικῶν ἡθῶν δὲν παραδέχεται τοῦς νεωτερισμοὺς τούτους

καὶ παρετήρησα γυναῖκα τινὰ περὶ καὶ ἐφιππον, ἐσφιγμένην διὰ στενῆς στολῆς μένουσαν μόνην ἐνώπιον τοσούτων ἀνθρώπων καὶ εὐρισκομένην ἐν ἀπορίᾳ μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἐνδυθεῖσα ὡς οἱ ἄλλοι τὰς μηλωτάς, ἀνεῖρε πάλιν μετ' ὀλίγον τὰ ἐνδύματα τοῦ φίλου τῆς καὶ ἐμειδίᾳ βλέπουσα τὸν σύζυγόν τῆς κεκρυμμένον ὑπὸ πλαταῖν καὶ πεδῆρη ἐσθῆτα.

Ἐν τῇ διηγῇ ταύτῃ περὶ λίπον τὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας μοι ἀνέπνευσαν αἱ πομπαὶ αὗται. Ἐν αὐταῖς εὖρον ταπεινωτικὰ ἔθιμα, ἐνταῦθα ὅπου οἱ μᾶλλον πεπειραμένοι διπλωμάται δὲν θέλουσιν ἰδεῖ ἴσως εἰμὴ ἀσημάντους διεικαστικούς τύπους· ἠθέλησα νὰ παρηγορηθῶ ἀναπολῶν τοὺς ἀγῶνας τοὺς καταβληθέντας ἀπὸ δύο αἰῶνας πρὸς μετρίαν τῆς ὑβριστικῆς ταύτης φιλοφρονησεως. Ὁ Φερρεάλ, πρέσβυς τῆς Γαλλίας ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΕ', ἠρνήθη ν' ἀφήσῃ τὸ ξίφος τοῦ ἀκολουθῶν τὸ ἀρχαῖον ἔθος, καὶ ἀνεχώρησε τῆς Κωνσταντινουπόλεως χωρὶς νὰ μεταβῇ εἰς ἀκρόασιν. Ἐτεροὶ ἀπεσταλμένοι Εὐρωπαῖοι δὲν ἐπέτυχον εἰς τὰς ἀποπείρας τῶν μόνον ἐνεργητικῶν καὶ ἀπειλητικῶν ὕψος ἡδυνήθη εἰς ἐκτάτους καιροὺς νὰ ἐπιτύχῃ στιγμιαίως περὶ ἀνέχουσας, ἣν τὸ ἀρχαῖον ἔθος ἐξήλειψεν ἀκολουθῶν. Πρὸς τοῦτο ἰδοὺ τί ἐπραξέ τῳ 1797 ὁ Ὀβέρτος Δουβιγὲ πρέσβυς τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας.

Ἐβασίλευε Σελίμ ὁ Γ'. Ὁ ἡγεμὼν οὗτος, ἀπληστος ὢν νεωτεριστῆς, περιέμενε μετὰ περιεργίας καὶ ἀνυπομονησίας τὸν ἀντιπρόσωπον νεοφῆς καὶ τροπαιούχου δημοκρατίας. Ἡ ἡμέρα τῆς ἀκροάσεως προσδιωρίσθη, ὅτε αἰφνης ὁ πρέσβυς ὑπέβαλε προτάσεις ἀπαραδέκτους. Διεκήρυξεν ὅτι ἐν τῇ ἐπισήμῳ ἀκρόασει δὲν ἤθελε νὰ ὑποδεχθῶσιν αὐτὸν ἐν τῇ ἀκτῇ τῆς θαλάσσης ἐν κατηρειπωμένῳ περιπτέρῳ, ὅπερ πρὸς μνηκτρισμὸν ὠνόμαζε περιστερῶνα· δευτερον δὲν παρεδέχετο ἵνα ὁ Iscaouch

Bachi ἦ ἐν τῇ αὐτῇ γρχμῇ μετ' αὐτοῦ, καὶ τέλος ἤρνηθη ἵνα κρατῇται ὑπὸ δύο θαλαμηπόλων ἐνώπιον τοῦ Σουλτάνου. Μεγάλη ταραχὴ ἐν τῷ διδανίῳ ἐπὶ τῇ εἰδήσει τῶν ἀπαιτήσεων. Πιέζουσι, παρακαλοῦσι τὸν πρέσβυν νὰ ἀποσύρῃ τὰς ὅλως ξένας ταύτας ἀπαιτήσεις ἀλλ' ἐπιμένει· τί ποιητέον; Ὁ πρίγκηψ Ὑψηλάντης ἀποτρίβεται τῷ Ρουφίνῳ, γάλλῳ διερμηνεῖ. Ὑμεῖς πρό παντός ἄλλου πρέπει νὰ γνωρίζητε τὸ ἀπαρασάλευτον τῆς πομπῆς καὶ τὴν φρικὴν τῆς τουρκικῆς κυδερνήσεως πρὸς πάντα νεωτερισμόν. Ὁ Ἕλλην πρίγκηψ ἐφοβήθη νὰ μεσολαβήτῃ εἰς διαπραγματεύσιν, ἥτις ἐμελλε νὰ ἐπισύρῃ τὸν χόλον τοῦ Σουλτάνου· ὅθεν ὠδήγησε μόνον τὸν διερμηνέα τῆς Γαλλίας παρὰ τῷ ρεῖς ἐφένδῃ πρὸς συζήτησιν τῶν ἀνηκούστων τούτων προτάσεων.

Μεταβαίνουνσι παρὰ τῷ ὑπουργῷ. — Λοιπὸν, ἀρχιδιερμηνεὺς τῆς Γαλλίας, λέγει ὁ ρεῖς ἐφένδης, ὁ πρέσβυς ὑμῶν θέλει νὰ παραβῇ τὰ ἔθνη; Τί σκέπτεσθε περὶ τῶν ἀπαιτήσεων τούτων ὑμεῖς ὅτις ἐγγραῖσατε ἐν τοῖς ἐθίμοις ἡμῶν; Ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς, κύριε, ἀποκρίνεται ὁ ἱκανὸς διερμηνεύς, τί σκέπτεσθε περὶ τοῦ τίτλου περισσευόντος, τὸν ἑαῖον ὁ ἀρχηγός μου ἀποδίδει εἰς ἐρείπιον ἐν ᾧ μέλλετε νὰ ὑποδεχθῆτε αὐτὸν ἐν τῇ ἀκτῇ τῆς Κωνσταντινουπόλεως; Ἡ ἔκφρασις δὲν εἶναι δικαία καὶ γενική; ἐν τοιαύτῃ καλύβῃ σὰς ὑπεδέχθησαν ὅταν μετέβητε ὡς πρέσβυς ἐν Πετροπόλει; Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἔθος. — Ὅταν τὸ ἔθος δὲν εἶναι καλὸν πρέπει νὰ τὸ μεταβάλῃ τις. — Ἔστω Ἀλλὰ δὲν θέλει νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸν *tschaouch-bachi*. — Ἀναμφιβόλως εἶναι ἀδιάσειστος ὡς πρὸς τοῦτο· ἀξιοῖ ὅτι ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας δεῖν ἵνα βαδίζῃ μόνος καὶ ἐκτὸς τῆς γραμμῆς.

— Ἔστω καὶ τοῦτο, εἶπεν ὁ ρεῖς ἐφένδης, ἀλλ' ἀρνείται νὰ ὑποδαστάζηται ὑπὸ δύο *capidgi bachis*, κατὰ τὴν παρὰ τῷ σουλτάνῳ ἀκρόασιν, καὶ ὡς

πρὸς τοῦτο ῥεῖμαι ἀκαμπτος. — Προσέξατε, κύριε, ἡ γαλλικὴ δημοκρατία εἶναι ὁ αἶων τῆς ἐλευθερίας· λοιπὸν ὑπάρχει δουλικώτερον τοῦ ἐθίμου τούτου; Νὰ ἀρπασθῇ καὶ νὰ ἀπαχθῇ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως ὥσεί ἢ εἰς τὸν Σουλτάνον παρυσίασις ἅντι νὰ ἦναι εὐνοικα κατέστη τρυφία. — Ἀλλὰ δὲν σκέπτεσθε καλῶς. Τί θὰ εἴπωσι, θεέ μου, οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ στραγίῳ ἐάν ἴδωσιν ἱεὺς ξένον ἐλευθέρως μεταβαίνοντα ἐνώπιον τοῦ κυρίου των; — Καὶ ποιοὶ εἶναι, κύριε, οἱ ἀξιωματικοὶ οὗτοι; — Οἱ μαυροὶ καὶ οἱ λευκοὶ καὶ εὐνοῦχοι. — Ὡ, κύριε μου, ἐρυθριῶ διὰ τοῦτο· οἱ εὐνοῦχοι; οἱ ἡμιάνθρωποι; Καὶ τί κοινὸν μεταξὺ εὐνοῦχου καὶ στρατηγῶς τῆς Γαλλίας; — Ὅχι, ἐνόησατε κακῶς· τοῦτο δὲν εἶναι οὔτε φύλαξις, οὔτε ἑλλειψὶς ἐμπιστοσύνης, εἶναι τιμὴ. — Πρὸς τοῦτο, κύριε, μὴν λέξω. Ἐὰν τοῦτο ἦναι τιμὴ, μοὶ ἔλεγε πρό τινων ὥρων ὁ πρέσβυς ἀπαλλάττω τὴν Πύλῃν ταύτης, ἐὰν δὲ ἦναι προσβολὴ, ἔδεν δύναμαι νὰ τὴν ὑποφέρω.

Ὁ ρεῖς ἐφένδης χωρὶς νὰ ἐπενέγκῃ ἐτέραν ἀντιλογίαν μετέβη ἵνα συμβουλευθῇ τὸν μέγαν βεζύρην, καὶ μετ' ὀλίγον ἀνήγγειλε τὴν παραδοχὴν καὶ τῶν τριῶν προτάσεων. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀκροάσεως πραγματικῶς τὸ πᾶν ἐξετελέσθη κατὰ τὴν τοῦ πρέσβεως βούλησιν, ὅστις ἀπηύθυνε πρωτόκολλον τῆς νέας ταύτης πομπῆς. Τὸ πρωτόκολλον τοῦτο δημοσιεῦθεν καὶ διανεμῆσθαι ἐν Πέρᾳ διεδόθη καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἀλλὰ κατόπιν οἱ λοιποὶ Εὐρωπαῖοι πρέσβεις ἅντι ν' ἀκολουθήσωσι τὸ τοιοῦτον παράδειγμα εἰσέχθησαν ἐν τῷ περισσεύοντι, ὀδηγούμενοι ἐν τῇ πορείᾳ ὑπὸ τοῦ *tschaouch bachi* καὶ ἀρπάζομενοι ὑπὸ τῶν *capidgis* ἐνώπιον τῆς Α. ὑψηλότητος.

Ἐξ ὅλων τῶν αἰσθημάτων, ἅτινα κατέχουσι τοὺς ἀνθρώπους, λέγει Ὁ Ἕλλην τις συγγραφεὺς τῆς Ὀθωμανικῆς ἱστορίας, ὁ φόβος εἶναι τὸ ἰσχυρότερον ἢ τουρκικὴ κυδερνήσις κατέχεται ὑπὸ τῶν

του εἰ καὶ ἄρχει λαοῦ ἀτολικῶς γενναίου.

Μετέφραζον ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

Ἐν Κων(πόλει κατὰ Ἰούνιον 1876.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΘΩΜΑΣ.

ΜΙΑ ΕΝΔΟΞΟΣ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ.

Ὅταν ἐν ὄνομα προσάπτηται εἰς μίαν ἐποχὴν, ἥτις καὶ ἐξ αὐτοῦ διακρίνεται, τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ σύναρσις, ἡ σύμπηξις, ἡ προσωποποίηση τοῦ σύμπαντος τῶν στοιχείων τῶν συναποτελούντων καὶ χαρακτηζόντων τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἥτις ἐν τῇ παρελεύσει τοῦ χρόνου ἀπομένει πελώριον καὶ ἀνεξάλειπτον ἔχνος ἐνὸς τῶν γιγαντιαίων βλημάτων τῆς ἀνθρωπότητος—θαυμασιὰ ἐπιμετωπίς ἐνὸς τῶν κεφαλαίων τῆς ἐγκυκλίου βίβλου, ἐν ᾗ διαγράφονται αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ φιλολόγητες, ἡ δόξα καὶ ἡ κατασχύνη, τὰ ἄθλα καὶ αἱ συμφοραὶ τῶν λαῶν—τὸ ἔμβλημα τῆς κατὰ καιροῦς πλεοναζούσης ἀναπτύξεως τῶν τοῦ φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ κόσμου δυνάμεων.

Μετὰ μακροχρόνιον σιγὴν καὶ νάρκωσιν θαυματουργὸν καὶ ζωηφόρον φῶς ἐκχέεται αἰφνης κατ' ἐποχὰς ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς καὶ ἀναφλέγει τὴν ἀνθρωπότητα, ἥτις ὡς ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ ἀναπτέρουται εἰς νέαν ζωὴν, ἐκδηλουμένην δι' ὑπερφύων ἐπινοημάτων καὶ εἰσεων, διὰ μεγάλων ἀνακαλύψεων, διὰ θαυμασιῶν ἐν ταῖς τέχναις ἀριστουργημάτων, διὰ παντοίων τοῦ πνεύματος ἀσυνήθων ἐκρήξεων, ἔστι δ' ὅτε καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον καταστρεπτικῶν, οὐχ ἦττον ὅμως μαρτυρουσῶν τὸ μεγαλουργὸν τῶν πράξεων καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ ὑποκρυπτουσῶν τὸ σπέρμα μεγάλων μεταβολῶν εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ἠθικὴν

τάξιν τῶν κοινωνιῶν. Ἀλλὰ τίς ἡ αἰτία τοῦ φαινομένου τούτου; Μήπως τὸ πνεῦμα πολυχρόνως καταπιεζόμενον ὑπ' ἐναντίων περιστάσεων ἀποτινάσσει ἐπὶ τέλους ἐν τιτανιαῷ κινήματι τὰ καταθλιβόντα αὐτὸ στοιχεῖα; Μήπως, ὡς ὁ ἐπὶ τῆς γῆς ριπτόμενος ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ σπόρος ἔχει ἀνάγκην ἡλίου καὶ ὀμβροῦ ἵνα ἀναφύῃ καὶ καρπὸν παραγάγῃ, οὕτω καὶ ὁ διασκορπιζόμενος ὑπὸ μυστηριωδους χειρὸς πνευματικῶς σπόρος ἀναμένει τὴν κατάλληλον ὥραν ὅπως τὰ δῶρα αὐτοῦ ἐπιδαψιλεύσῃ τῇ ἀνθρωπότητι; Μήπως τὸ πνεῦμα ἐν τῇ ὑπεραιωνίῳ αὐτοῦ βίῳ ἔχει τὰς ἡμέρας του πρὸς ἐνέργειαν καὶ τὰς νύκτας του πρὸς ἀντλήσιν νέων ἐν τῇ ἀναπαύσει δυνάμεων, ὧν ποιεῖται χρῆσιν ἐν γρόνῳ εὐθέτω κατὰ τοῦ πολέμου;

Ἀλλὰ δὲν πρόκειται νῦν νὰ ἐπασχοληθῶμεν περὶ τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου, καθ' οὗ, ὡς καθ' ὑπερφιάλου σκοπέλου, συντρίβονται αἱ τολμηρότεραι κατανουήσεις, οἱ ἰσχυρότεροι διαλογισμοί· θέλομεν μόνον διέλθει ἀκροθιγῶς καὶ ἐπιτροχάδην μίαν τῶν σπουδαιοτέρων τούτων ἐποχῶν, καθ' ὅσον τὸ ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν τὰ στενὰ ὅρια τοῦ περιοδικοῦ τούτου συγγράμματος.

Ἡ περσικὴ ἀλαζονεία εἶχε καταπέσει ἐπὶ τέλους οἰκτρῶς ἐν ταῖς μάχαις τῶν Πλαταιῶν κατὰ ξηρὰν καὶ τῆς Μυκάλης κατὰ θάλασσαν,—εἶχεν ἀνοικοδομηθῇ ἡ ὑπὸ τοῦ Ξέρξου πυρποληθεῖσα πόλις τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὰ τεῖχη αὐτῆς ἀνεγερθῇ, τῶν πολιτῶν ἀπάντων ἀνευ διακρίσεως ἡμέραν καὶ νύκτα ἐργασθέντων—ὁ Περσικὸς ἀντεκαθίστα τὸν λιμένα τοῦ Φαλήρου, καὶ διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν συνενοῦντο ἀμφότεροι ἡδὴ μετὰ τῆς πόλεως—ὁ Ἀριστείδης εἶχεν ἀποθάγει γέρον καὶ πένης—ὁ Θεμιστοκλῆς ἦν πρὸ μικροῦ ἐν ἐξορίᾳ—ὁ Κίμων διώκει μὲν τὰ τῆς πόλεως, ἀλλὰ πολυλάνκις ἐξήρχετο εἰς ἐκστρατείας. Οἱ ἐκτὸς πόλεμοι καὶ αἱ ἐντὸς διχόνοιαι ἐτάρασσον τὰ πνεύματα, πλὴν ὅσημέ-